

RETTENS DOM (Tredje Udvidede Afdeling)
31. marts 1998 *

I sag T-129/96,

Preussag Stahl AG, Salzgitter (Tyskland), ved advokat Jochim Sedemund, Berlin, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Aloyse May, 31, Grand-rue,

sagsøger,

støttet af

Forbundsrepublikken Tyskland ved afdelingschef Ernst Röder og ekspeditionssekretær Bernd Kloke, begge Forbundsøkonomiministeriet, som befuldmægtigede, bistået af advokaterne Holger Wissel og Oliver Axster, Düsseldorf,

intervenient,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Dimitris Triantafyllou og Paul Nemitz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøgt,

* Processprog: tysk.

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 96/544/EKSF af 29. maj 1996 om statsstøtte til Walzwerk Ilseburg GmbH (EFT L 233, s. 24),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Tredje Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, V. Tiili, og dommerne C. P. Briët, K. Lenaerts, A. Potocki og J. D. Cooke,

justitssekretær: fuldmægtig A. Mair,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 13. januar 1998,

afsagt følgende

Dom

Relevante retsregler

- 1 Artikel 4, litra c), i EKSF-traktaten (herefter »traktaten«) forbyder enhver form for statsstøtte til jern- og stålindustrien.
- 2 Efter høring af det rådgivende udvalg og efter samstemmende og enstemmig udtalelse fra Rådet vedtog Kommissionen på grundlag af traktatens artikel 95, stk. 1 og 2, beslutning nr. 3855/91/EKSF af 27. november 1991 om fællesskabsregler for støtte til jern- og stålindustrien (EFT L 362, s. 57), benævnt »den femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien« (herefter »kodeksen«).

3 Det fastsættes i kodeksens artikel 1, stk. 1, at støtte til jern- og stålindustrien, der finansieres af en medlemsstat og lokale forvaltninger, kun kan betragtes som forenelig med fællesmarkedets tilfredsstillende funktion, hvis den opfylder bestemmelserne i artikel 2-5.

4 Kodeksens artikel 1, stk. 3, lyder:

»Støtte i henhold til [kodeksen] må kun ydes efter fremgangsmåderne i artikel 6 og må ikke udbetales efter den 31. december 1996.

Sidste frist for udbetaling af støtte i henhold til artikel 5 er den 31. december 1994, når bortses fra særlige skattemæssige indrømmelser (Investitionszulage) i de fem nye delstater som omhandlet i den tyske lov af 1991 om ændring af skatter og afgifter, der kan danne grundlag for betaling indtil den 31. december 1995.«

5 Kodeksens artikel 5 lyder:

»Regional investeringsstøtte ydet i henhold til generelle støtteordninger kan indtil den 31. december 1994 betragtes som forenelig med fællesmarkedet, såfremt:

— ...

— ...

— den støttemodtagende virksomhed er etableret på den tidligere Tyske Demokratiske Republiks område, og støtten ledsages af en nedsættelse af den samlede produktionskapacitet på dette område.«

6 Endvidere bestemmer kodeksens artikel 6 følgende:

»1. Kommissionen underrettes så betids om enhver påtænkt indførelse eller ændring af den i artikel 2-5 omhandlede støtte, at den kan fremsætte sine bemærkninger hertil. Den underrettes på samme vilkår om enhver påtænkt anvendelse inden for jern- og stålindustrien af støtteordninger, med hensyn til hvilke den i forvejen har udtalt sig på grundlag af EØF-traktatens bestemmelser. De i denne artikel omhandlede støtteprojekter skal være anmeldt senest den 30. juni 1994 hvad angår den i artikel 5 omhandlede støtte, og senest den 30. juni 1996 hvad angår al anden støtte.

...

3. Kommissionen indhenter udtalelse fra medlemsstaterne om ... regional investeringsstøtte, når den pågældende investering eller de samlede investeringer, der skal støttes i tolv på hinanden følgende måneder, overstiger 10 mio. ECU, og andre støtteprojekter af større betydning, som anmeldes til den, inden den tager stilling dertil. Den underretter samtlige medlemsstater om sin stillingtagen til hvert enkelt støtteprojekt med angivelse af dets art og omfang.

4. Såfremt Kommissionen efter at have opfordret de interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger konstaterer, at en støtteforanstaltning ikke er forenelig med bestemmelserne [i kodeksen], giver den den pågældende medlemsstat meddelelse om sin beslutning. Kommissionen træffer en sådan beslutning senest tre måneder efter modtagelsen af de oplysninger, der er nødvendige for, at den

kan vurdere den pågældende støtteforanstaltning. Bestemmelserne i traktatens artikel 88 finder anvendelse, såfremt en medlemsstat ikke efterkommer den pågældende beslutning. Den pågældende medlemsstat kan kun iværksætte de i stk. 1 ... omhandlede foranstaltninger med Kommissionens godkendelse og på de af denne fastsatte vilkår.

5. Dersom Kommissionen ikke inden to måneder efter modtagelsen af anmeldelsen af de påtænkte støtteforanstaltninger har indledt den i stk. 4 omhandlede fremgangsmåde eller på anden måde tilkendegivet sin stilling, kan de påtænkte foranstaltninger iværksættes på betingelse af, at medlemsstaten på forhånd har meddelt Kommissionen, at den har til hensigt at gøre dette. Såfremt de øvrige medlemsstater høres i henhold til stk. 3, forlænges denne frist til tre måneder.

6. Enhver støtte, der påtænkes ydet efter [artikel 5], skal anmeldes til Kommissionen i overensstemmelse med stk. 1 ...«

- 7 Kodeksens trådte i henhold til artikel 9 i kraft den 1. januar 1992 og fandt anvendelse indtil den 31. december 1996.

Faktiske omstændigheder

- 8 Virksomheden Walzwerk Ilseburg GmbH (herefter »valseværket Ilseburg«) med hjemsted i delstaten Sachsen-Anhalt, er en af de statsvirksomheder, der tilhørte den tidligere Tyske Demokratiske Republik (herefter »DDR«). I 1992 blev virksomheden overtaget af Preussag Stahl AG (herefter »Preussag«) som et retligt set selvstændigt datterselskab. I 1995 fusioneredes virksomheden med Preussag, som da er blevet den retlige efterfølger til valseværket Ilseburg's rettigheder.

- 9 Med henblik på at sikre virksomhedens levedygtighed på de nye markedsvilkår var Preussag nødt til at foretage omfattende rationaliseringer, herunder at overflytte produktionen af tykke plader fra sin fabrik i Salzgitter, i det tidligere Vesttyskland, til valseværket Ilsenburg.

- 10 Med henblik på dækningen af omkostningerne på 29,5 mio. DEM i forbindelse med denne overflytning var det aftalt, at delstaten Sachsen-Anhalt skulle yde støtte bestående af dels en investeringsstøtte på 5,85 mio. DEM, dels en særlig skattemæssig indrømmelse på 0,9505 mio. DEM. Disse støtteforanstaltninger henhørte under to generelle ordninger for regionalstøtte, som Kommissionen havde godkendt i henhold til de relevante bestemmelser i henholdsvis EF- og EKSF-traktaten, nemlig henholdsvis rammeplanen for fællesskabsaktionen »forbedring af den regionale økonomiske struktur« og loven om investeringstilskud (Investitionszulagengesetz).

- 11 Den tyske regering anmeldte den påtænkte støtte til Kommissionen ved telefax af 24. november 1994, der dagen efter blev registreret af Kommissionen under nr. 777/94 (herefter »projekt nr. 777/94«). I denne meddelelse henvises udtrykkeligt til anmeldelsen af 10. maj 1994 af en anden påtænkt investeringsstøtteforanstaltning på 11,8 mio. DEM, ligeledes i favør af valseværket Ilsenburg og beregnet til omstilling af strømforsyningen og miljøbeskyttelsesforbedringer (herefter »projekt nr. 308/94«).

- 12 Ved skrivelse af 1. december 1994 opfordrede Kommissionen den tyske regering til at trække anmeldelsen af projekt nr. 777/94 tilbage for at undgå, at der blev indledt en procedure blot med den begrundelse, at anmeldelsesfristen, der var udløbet ved udgangen af juni 1994, ikke var blevet overholdt. Kommissionen bemærkede, at overskridelsen af denne frist ikke hindrede en undersøgelse af de påtænkte støtteforanstaltninger, for så vidt som den endnu kunne vedtage en beslutning inden udgangen af 1994. Da projekt nr. 777/94 først var blevet anmeldt den 25. november 1994, dvs. blot 17 arbejdsdage før Kommissionens sidste møde i 1994, mente Kommissionen imidlertid, at den selv ved en så kraftig fremskyndelse af projektet som overhovedet muligt ville være ude af stand til at træffe en afgørelse før årets

udgang, da det i lyset af størrelsen af de påtænkte investeringer var nødvendigt at høre medlemsstaterne.

- 13 Ved skrivelse af 13. december 1994 svarede forbundsregeringen Kommissionen, at den ikke under nogen omstændigheder ville trække anmeldelsen af projekt nr. 777/94 tilbage. Forbundsregeringen underrettede Preussag om denne stillingtagen.
- 14 I mellemtiden havde Preussag — den 7. december 1994 — sendt en skrivelse til kommissærerne Van Miert og Bangemann, hvori selskabet forklarede den sene anmeldelse med henvisning til de langvarige og omfattende drøftelser af virkningen af projekt nr. 777/94 på beskæftigelsessituationen i den berørte region. Preussag anmodede derfor de to kommissærer om at foranledige Kommissionens tjenestegrene til at foretage undersøgelsen på grundlag af anvendelsesområdet for kodeksens bestemmelser.
- 15 Ved telefax af 21. december 1994, der blev bekræftet ved skrivelse af samme dag, modtog Preussag følgende meddelelse:

»Martin Bangemann

Medlem af Europa-Kommissionen

Tak for Deres skrivelse af 7. december 1994.

Min kollega, Karel van Miert, og jeg deler Deres opfattelse om, at der hurtigt bør træffes en afgørelse om støtten til virksomheder i de nye tyske delstater for ikke at blokere den økonomiske udvikling dér på grund af unødvendigt langstrakte administrative procedurer.

Jeg er derfor glad for at kunne meddele Dem, at EF-Kommissionen i dag har godkendt støtten til valseværket Ilsenburg i overensstemmelse med ansøgningen. Jeg ønsker virksomheden succes i sin videre udvikling.

Med venlig hilsen

Undertegnet: Martin Bangeman.«

- 16 Ved telex SG(94)D/37659 af 21. december 1994 meddelte Kommissionen de tyske myndigheder, hvilke støtteforanstaltninger den ikke havde indvendinger imod, og projekt nr. 308/94 var en af disse.
- 17 Den investeringsstøtte, som Landesförderinstitut Sachsen-Anhalt ved afgørelse af 20. oktober 1994 havde ydet Preussag på betingelse af anmeldelse deraf til Kommissionen, blev krediteret sagsøgerens konto den 23. december 1994.
- 18 Ved skrivelse SG(95)D/1056 af 1. februar 1995 til forbundsregeringen bekræftede Kommissionen nogle påtænkte regionale støtteforanstaltningers forenelighed med kodeksens artikel 5, heriblandt projekt nr. 308/94.
- 19 Den 15. februar 1995 besluttede Kommissionen at indlede undersøgelsesproceduren efter kodeksens artikel 6, stk. 4, i relation til projekt nr. 777/94. Denne afgørelse blev meddelt de tyske myndigheder ved skrivelse af 10. marts 1995, der senere blev gengivet i en meddelelse offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* (EFT 1995 C 289, s. 11). Kommissionen anførte deri, at den meget sene anmeldelse af den påtænkte støtte havde bevirket, at den ikke kunne træffe afgørelse om støttens forenelighed inden den 31. december 1994, og at den efter denne dato ikke

længere havde kompetence til at træffe afgørelse, jf. ordlyden af kodeksens artikel 5. Kommissionen opfordrede endvidere de øvrige medlemsstater og andre interesserede parter til inden en måned fra offentliggørelsen af meddelelsen at fremsætte deres bemærkninger til projekt nr. 777/94.

- 20 Ved skrivelse af 23. februar 1995 meddelte kommissær Bangemann Preussag, at den godkendelse, der omhandlede i hans skrivelse af 21. december 1994, angik projekt nr. 308/94 og ikke projekt nr. 777/94.
- 21 Størrelsen af den særlige skattelettelse i forbindelse med projekt nr. 777/94 blev ved to afgørelser fra Finanzamt Wolfenbüttel af 26. oktober 1995 og 9. januar 1996 fastsat til henholdsvis 428 975,70 DEM og 190 052 DEM, der blev krediteret sag-søgeren de pågældende dage.
- 22 Ved beslutning 96/544/EKSF af 29. maj 1996 om statsstøtte til Walzwerk Ilsenburg GmbH (EFT L 233, s. 24, herefter »den anfægtede beslutning«) fastslog Kommissionen, at investeringsstøtten og skattelettelserne udgør statsstøtte, som ikke er forenelig med fællesmarkedet, og som er forbudt i henhold til traktaten og kodeksen, og Kommissionen krævede, at støtten blev tilbagebetalt. Denne beslutning blev meddelt forbundsregeringen den 26. juni 1996, der fremsendte den til Preussag den 9. juli 1996.

Retsforhandlinger

- 23 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 15. august 1996 har Preussag anlagt nærværende sag med påstand med annullation af den anfægtede beslutning.

- 24 Ved kendelse af 11. december 1996 tog Retten den begæring, Forbundsrepublikken Tyskland havde indgivet den 31. oktober 1996 med henblik på at kunne intervere i sagen til støtte for Preussag's påstande, til følge.

Parternes påstande

- 25 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

- Kommissionen tilpligtes i medfør af artikel 23 i EKSF-statutten for Domstolen at fremlægge alle dokumenter (forslag, mødereferater osv.), der kan belyse omstændighederne omkring vedtagelsen af den anfægtede beslutning.
- Sagsøgeren gives adgang til indsigt i de dokumenter, der fremlægges.
- Den anfægtede beslutning annulleres.
- Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

- 26 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

- Afvisning af sagen eller frifindelse.
- Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

27 Forbundsrepublikken Tyskland har nedlagt følgende påstand:

— Den anfægtede beslutning annulleres.

28 I sine bemærkninger til Forbundsrepublikken Tysklands interventionsbegæring har Kommissionen nedlagt følgende påstande:

— Intervenientens anbringender forkastes.

— Intervenienten tilpligtes delvis at betale sagens omkostninger.

Annulationspåstanden

Formaliteten

29 Kommissionen har gjort gældende, at det foreliggende søgsmål er rejst for sent og udgør unødigt trætte, idet Preussag ved at have undladt at anlægge sag til prøvelse af afgørelsen af 15. februar 1995 om at indlede proceduren til undersøgelse af den omtvistede støtte har muliggjort en faktisk konsolidering af en overtrædelse af proceduren og traktaten.

30 Med støtte fra intervenienten har Preussag heroverfor anført, at selv om afgørelsen om at indlede proceduren til undersøgelse af den omtvistede støtte i sig selv kunne gøres til genstand for et annulationsøgsmål, følger det ikke af traktatens artikel 33, at den formelle beslutning om afslutning er uanfægtelig af denne grund.

31 Det er for Retten tilstrækkeligt at fastslå, at den anfægtede beslutning stifter selvstændige retsvirkninger, herunder en pligt til at tilbagebetale den udbetalte støtte, og at Preussag følgelig må råde over et retsmiddel til prøvelse af en sådan afgørelse

(Domstolens dom af 17.9.1980, sag 730/79, Philip Morris mod Kommissionen, Sml. s. 2671, præmis 5, og af 9.3.1994, sag C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, Sml. I, s. 833, præmis 14), uanset at den ikke har anfægtet afgørelsen om at indlede proceduren til undersøgelse af den omtvistede støtte.

- 32 Heraf følger, at Kommissionens formalitetsindsigelse ikke kan tages til følge.

Realiteten

- 33 Preussag har fremsat syv anbringender til støtte for annullationspåstanden.

Det første anbringende om Kommissionens kompetence i tidsmæssig henseende

— Parternes argumenter

- 34 Preussag har nærmere anført, at ingen af kodeksens bestemmelser forbød Kommissionen efter den 31. december 1994 at fastslå foreneligheden af de regionale investeringsstøtteforanstaltninger, der er omhandlet i kodeksens artikel 5, i det omfang, hvori de materielle betingelser for godkendelse deraf som i det foreliggende tilfælde var opfyldt forud for denne dato. Fristen pr. 31. december 1994 i henhold til kodeksens artikel 1, stk. 3, andet afsnit, havde udelukkende til formål at begrænse fristen for udbetaling af den pågældende støtte. Desuden er Kommissionen ikke frigjort fra sin pligt til at træffe afgørelse om den materielle forenelighed af støtte, der måtte være blevet udbetalt uden at være blevet forskriftsmæssigt anmeldt eller uden at være blevet godkendt af Kommissionen (Domstolens dom af 14.2.1990, sag C-301/87, Frankrig mod Kommissionen, Sml. I, s. 307). Endelig har Kommissionen ikke selv anset det for umuligt efter den 31. december 1994 at træffe afgørelse om foreneligheden af projekt nr. 777/94, eftersom den — efter denne dato — indledte undersøgelsesproceduren og bad om udtalelser fra medlemsstaterne og øvrige interesserede.

- 35 Intervenienten har tilføjet, at Retten i sin dom af 22. oktober 1996 (sag T-266/94, Skibsværftsforeningen m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1399, præmis 92 ff.) fandt, at Kommissionen havde kompetence til at godkende driftsstøtte efter skæringsdatoen i henhold til artikel 10a, stk. 2, i Rådets direktiv 90/684/EØF af 21. december 1990 om støtte til skibsbygningsindustrien (EFT L 380, s. 27, herefter »direktiv 90/684«). Eftersom den særlige skattelettelse med henblik på investeringen under alle omstændigheder kunne udbetales indtil den 31. december 1995, var Kommissionen i henhold til sin egen retlige vurdering i stand til at vedtage sin beslutning rettidigt, så en udbetaling kunne finde sted før denne dato.
- 36 Kommissionen har heroverfor i det væsentlige anført, at datoen den 31. december 1994 både er en udbetalingsfrist og en frist for vedtagelse af beslutninger, og at udbetalingen af støtte skal følge efter godkendelsesbeslutningen, ikke forud herfor, idet medlemsstaterne i henhold til kodeksens artikel 6, stk. 4, ikke må iværksætte støtteforanstaltninger uden Kommissionens godkendelse. Fra den 1. januar 1995 blev det absolutte forbud mod støtte, der er fastsat i traktatens artikel 4, litra c), genetableret, og en beslutning truffet efter denne dato ville ikke kunne legalisere en allerede udbetalt støtte. Den proceduremæssige uregelmæssighed i form af en overskridelse af anmeldelsesfristen transformeres i så fald, således at støtten bliver materielt uforenelig med traktaten, og således at Kommissionen er blevet inkompetent i tidsmæssig henseende for så vidt angår godkendelse af den pågældende støtte. Kommissionen havde ikke desto mindre pligt til at indlede undersøgelsesproceduren efter bestemmelserne i kodeksens artikel 6, stk. 3 og 4, der også skal anvendes i tilfælde, hvor støtteforanstaltningerne ikke er forenelige med kodeksen.
- 37 Endvidere består der efter Kommissionens opfattelse betydelige forskelle mellem den foreliggende tvist og ovennævnte sag Skibsværftsforeningen m.fl. mod Kommissionen. Endelig viser henvisningen i kodeksens artikel 1, stk. 3, andet afsnit, til kodeksens artikel 5, at fristen for at vedtage beslutninger udløb den 31. december 1994, også for så vidt angår særlige skattelettelser.

— Rettens bemærkninger

- 38 Retten skal bemærke, at efter ordlyden af kodeksens artikel 1, stk. 1, kan de af kodeksen omfattede støtteforanstaltninger kun betragtes som forenelige med fællesmarkedets tilfredsstillende funktion, hvis de opfylder bestemmelserne i artikel 2-5.
- 39 I deres egenskab af regional investeringsstøtte kunne de omtvistede støtteforanstaltninger i henhold til kodeksens artikel 5 betragtes som forenelige med fællesmarkedet indtil den 31. december 1994, og principielt var fristen for udbetalingen af støtten fastsat til samme dato i medfør af artikel 1, stk. 3, andet afsnit.
- 40 Endvidere præciseres det i kodeksens artikel 1, stk. 3, første afsnit, at støtte i henhold til kodeksen kun måtte ydes efter fremgangsmåderne i artikel 6. Det foreskrives dog i artikel 6, stk. 1, at Kommissionen skal underrettes om forslagene om indførelse af støtteforanstaltninger, mens artikel 1, stk. 4, sidste punktum, fastsætter, at den pågældende medlemsstat kun kan iværksætte de påtænkte foranstaltninger med Kommissionens godkendelse og på de af denne fastsatte vilkår.
- 41 Af dette følger nødvendigvis, at de af kodeksen omfattede støtteforanstaltninger kun kunne ydes efter forhåndsgodkendelse fra Kommissionen. Som det fremgår af henvisningen i kodeksens artikel 1, stk. 3, andet afsnit, til kodeksens artikel 5, udgjorde fristen pr. 31. december 1994 for udbetaling af regional investeringsstøtte i den sammenhæng nødvendigvis skæringsdatoen i henhold til artikel 5 for Kommissionens vedtagelse af beslutninger om foreneligheden af denne kategori af støtte med fællesmarkedet.
- 42 I modsætning til, hvad intervenienten har gjort gældende, er det samme tilfældet for så vidt angår de særlige skattelettelser, selv om disse i henhold til artikel 1,

stk. 3, andet afsnit, kunne ydes indtil den 31. december 1995. Denne udskydelse af fristen for udbetaling gjaldt alene i tilfælde af forudgående gennemførelse af de støttede investeringer, idet retten til særlige skattelettelser var betinget deraf, og kunne ikke medføre en forlænget frist for Kommissionen til at træffe afgørelse om foreneligheden af denne type støtte.

- 43 Sagsøgeren kan ej heller påberåbe sig Kommissionens pligt til at træffe afgørelse om foreneligheden med EF-traktaten af støtte, der er blevet udbetalt uden at være blevet anmeldt forskriftsmæssigt eller uden at være blevet godkendt af Kommissionen. I modsætning til EF-traktatens bestemmelser om statsstøtte, der stedse bemyndiger Kommissionen til at træffe afgørelse om foreneligheden af støtten, var den i kodeksen fastlagte undtagelse fra princippet efter traktatens artikel 4, litra c), om et absolut forbud mod støtte begrænset tidsmæssigt. I den foreliggende sag må undtagelsen så meget mere fortolkes strengt, som det fremgår af kodeksens 11. betragtning, at »da regional investeringsstøtte har karakter af undtagelser, vil det være uberettiget at opretholde denne form for støtte i et længere tidsrum end det, der er nødvendigt for moderniseringen af den pågældende jern- og stålindustri, og som er fastsat til tre år«.

- 44 Som Kommissionen med rette har bemærket, består der forskelle mellem den foreliggende tvist og ovennævnte sag Skibsværftsforeningen m.fl. mod Kommissionen, hvori denne i maj 1994 rigtigt nok godkendte en driftsstøtteforanstaltning, selv om artikel 10a i direktiv 90/684 bestemte, at indtil den 31. december 1993 kunne sådan støtte betragtes som forenelig med det fælles marked, bl.a. hvis der ikke blev ydet supplerende produktionsstøtte til kontrakter indgået mellem den 1. juli 1990 og den 31. december 1993.

- 45 Det fremgår således af denne bestemmelse, at Kommissionen skulle træffe afgørelse om nødvendigheden og foreneligheden af driftsstøtte — og ikke investeringsstøtte som i nærværende tvist — i forbindelse med bestemte kontrakter, der kunne underskrives indtil udløbet af referenceperioden. Heraf udledte Retten, at Kommissionen havde kompetence og pligt til at vurdere nødvendigheden og dermed foreneligheden med fællesmarkedet af driftsstøtte, der blev ydet til kontrakter indgået i hele perioden, hvilket indebar en kompetence for Kommissionen til at udtale

sig om kontrakterne efter den 31. december 1993 (præmis 95 og 96). Retten bemærkede endvidere, at hvad angik driftsstøtte, herunder navnlig produktionsstøtte knyttet til bestemte kontrakter, var det alene tidspunktet for underskrivelsen af kontrakterne, der havde betydning i relation til støttens indvirkning på konkurrencen (præmis 96). Endelig bemærkede Retten udtrykkeligt, at der — i modsætning til kodeksen — i artikel 10a i direktiv 90/684 ikke var fastsat nogen anmeldelsesfrist (præmis 99).

- 46 Det bemærkes herudover, at afgørelsen om at indlede proceduren til undersøgelse af projekt nr. 777/94 blev truffet under overholdelse af de proceduremæssige bestemmelser i kodeksens artikel 6, der kunne anvendes frem til 31. december 1996, og at den derfor ikke kan udlægges således, at Kommissionen stadig anså sig for kompetent til at træffe afgørelse om støttens materielle forenelighed med kodeksens bestemmelser.
- 47 Henset til samtlige disse forhold må anbringendet forkastes.

Det andet anbringende om hensigtsmæssigheden af fristen for undersøgelse af projekt nr. 777/94

— Parternes argumenter

- 48 Ifølge Preussag, der i det væsentlige støttes af Forbundsrepublikken Tyskland, burde den manglende overholdelse af anmeldelsesfristen i sig selv ikke være til hinder for en undersøgelse af projekt nr. 777/94, eftersom Kommissionen frem til den 31. december 1994 rådede over et tidsrum på ca. seks uger til at træffe sin afgørelse. For så vidt angik høringen af de øvrige medlemsstater i henhold til kodeksens artikel 6, stk. 3, ville det have været tilstrækkeligt med en kort meddelelse om, at støtteprojektet var foreneligt med de materielle betingelser for en godkendelse.

- 49 Med henblik på en bedømmelse af foreneligheden af projekt nr. 777/94 med fællesmarkedet kunne Kommissionen have begrænset sig til at fastslå, at støttemodtageren, som det fremgik af anmeldelsen af projekt nr. 308/94, var beliggende på det tidligere DDR's område, og at støtten var ledsaget af en nedsættelse af den samlede produktionskapacitet på dette område.
- 50 Kommissionen har heroverfor anført, at selv om fristen for at anmelde støtteforanstaltninger, der udløb den 30. juni 1994, ikke var en præklusionsfrist, medførte den tyske regerings betydelige overskridelse af fristen, at Kommissionen ikke lænere havde mulighed for at træffe afgørelse før den 31. december 1994 som følge af pligten til at høre medlemsstaterne.
- 51 Kodeksens artikel 5 overlod en skønsbeføjelse til Kommissionen, hvorved enhver form for automatik var udelukket, idet den skulle kontrollere virksomhedens forretningssted og brugen af støtten i forbindelse med en investering med modernisering som formål, samt kontrollere forbindelsen mellem målsætningen for de omhandlede regionale ordninger og nedsættelsen af den samlede produktionskapacitet på det pågældende geografiske område.

— Rettens bemærkninger

- 52 Kodeksens artikel 6, stk. 1, bestemte udtrykkeligt, at Kommissionen skulle underrettes så betids, at den kunne fremsætte sine bemærkninger til de af kodeksen omfattede påtænkte støtteforanstaltninger.
- 53 Det bemærkes i den henseende, at det fremgår af opbygningen af kodeksens proceduremæssige bestemmelser, at denne havde til hensigt at sikre Kommissionen en frist på seks måneder til at træffe afgørelse om de anmeldte påtænkte støtteforanstaltningers forenelighed med fællesmarkedet.

- 54 Med forbehold for den ovenfor omtalte undtagelsesordning vedrørende særlige skattelettelser skulle alle regionale investeringsstøtteforanstaltninger i kodeksens artikel 5's forstand, for hvilke artikel 1, stk. 3, andet afsnit, fastsatte den 31. december 1994 som skæringsdato for udbetaling, således have været anmeldt inden den 30. juni 1994 i henhold til artikel 6, stk. 1, sidste punktum. Derimod kunne støtte henhørende under de andre af kodeksen omfattede kategorier, for hvilke der i medfør af artikel 1, stk. 3, første afsnit, kunne ske udbetaling frem til den 31. december 1996, gyldigt anmeldes indtil den 30. juni 1996 ifølge artikel 6, stk. 1, sidste punktum.
- 55 Når endvidere Kommissionen, som i den foreliggende sag, i medfør af kodeksens artikel 6, stk. 3, skulle høre medlemsstaterne om det anmeldte støtteprojekt, før den tog stilling dertil, kunne — for det første — medlemsstaten i medfør af kodeksens artikel 6, stk. 5, andet punktum, ikke iværksætte de påtænkte foranstaltninger før efter udløbet af en frist på tre måneder regnet fra datoen for modtagelsen af støtteanmeldelsen, og — for det andet — indrømmede artikel 6, stk. 4, andet punktum, Kommissionen en frist på tre måneder efter modtagelsen af de oplysninger, der var nødvendige for, at den kunne vurdere den pågældende støtteforanstaltning.
- 56 Heraf følger, at Kommissionen i den foreliggende sag måtte råde over en frist på mindst seks måneder frem til skæringsdatoen pr. 31. december 1994 til at indlede og afslutte sin procedure forud for den nævnte skæringsdato (sagen Skibsværftsforeningen m.fl. mod Kommissionen, præmis 99, jf. præmis 44 ovenfor).
- 57 Eftersom projekt nr. 777/94 blev anmeldt efter den 30. juni 1994, havde Kommissionen følgelig ikke længere pligt til inden den 31. december 1994 at vedtage en beslutning om projektets forenelighed.
- 58 Selv hvis det, som Preussag har gjort gældende, kunne lægges til grund, at der ikke var tvivl om foreneligheden af den omtvistede støtte, og at det med henblik på høring af medlemsstaterne ville have været tilstrækkeligt med en kort meddelelse, havde Kommissionen under alle omstændigheder overhovedet ikke pligt til at

underrette den tyske regering om en eventuel afgørelse om ikke at rejse indsigelser mod denne støtteforanstaltning før udløbet af den frist på tre måneder, der var fastsat i kodeksens artikel 6, stk. 5, andet punktum, regnet fra anmeldelsen af projekt nr. 777/94, og så meget mindre inden den 31. december 1994.

59 Ved mod Kommissionens anbefaling (jf. præmis 12 ovenfor) at have opretholdt anmeldelsen af projekt nr. 777/94 på et tidspunkt, der gav institutionen en betydeligt kortere frist end de seks måneder, der var fastsat i kodeksen, løb de tyske myndigheder risikoen for at gøre det umuligt for Kommissionen at undersøge projektet inden udløbet af dens kompetence. Uden bevis for åbenbart manglende omhu fra Kommissionens side kan det ikke lægges denne til last, at den pågældende risiko materialiserede sig.

60 Herefter må anbringendet forkastes.

Det tredje anbringende om tilsidesættelse af kodeksens artikel 6, stk. 4, første og andet punktum

61 Ifølge Preussag er den anfægtede beslutning ulovlig, idet Kommissionen har lagt en enkel procedureforskrift til grund for at erklære støtten uforenelig med fællesmarkedet og kræve denne tilbagebetalt, skønt støttens materielle forskriftsmæssighed var opfyldt fra begyndelsen, og kodeksens artikel 6, stk. 4, første og andet punktum, kun bemyndiger Kommissionen til at vedtage en negativ beslutning i tilfælde af støttens materielle uforenelighed med fællesmarkedet.

62 Kommissionen har heroverfor anført, at den foreliggende tvist ikke drejer sig om en simpel tilsidesættelse af en intern frist, men om dens manglende materielle kompetence efter den 1. januar 1995.

63 Det skal påpeges, at fristen for Kommissionen til at træffe afgørelse om den omtvistede støttes forenelighed udløb den 31. december 1994. Under disse omstændigheder kunne den pågældende støtte i medfør af kodeksens artikel 1, stk. 1, ikke længere betragtes som forenelig med fællesmarkedet, og i medfør af traktatens artikel 4, litra c), var den derfor forbudt.

64 Herefter kan dette anbringende ikke tages til følge.

Det fjerde anbringende om tilsidesættelse af det principielle forbud mod forskelsbehandling

65 Preussag anser sig for at være offer for ubegrundet forskelsbehandling, fordi Kommissionen har godkendt en række støtteforanstaltninger, der er blevet anmeldt langt efter udløbet af anmeldelsesfristen.

66 Kommissionen har heroverfor gjort gældende, at det principielle forbud mod forskelsbehandling ikke indebærer et forbud mod forskellig behandling af sager, der ikke er ens. Endvidere var det ikke nødvendigt med en meddelelse til medlemsstaterne i de sager, Preussag har henvist til.

67 Herom udtales blot, at de påtænkte støtteforanstaltninger, Preussag har henvist til — som det fremgår af sagens akter — var blevet anmeldt tidligere end projekt nr. 777/94 eller ikke krævede høring af medlemsstaterne.

68 Dette anbringende kan herefter ikke tages til følge.

Det femte anbringende om tilsidesættelse af beskyttelsen af den berettigede forventning

— Parternes argumenter

- 69 Med støtte i det væsentlige fra Forbundsrepublikken Tyskland har Preussag gjort gældende, at udbetalingen af den omtvistede støtte udelukkende kan henføres til en administrativ fejl fra Kommissionens side, jf. skrivelsen af 21. december 1994 (præmis 15 ovenfor). Af den telefax af samme dato, der gengav denne skrivelse, kunne Preussag udelukkende udlede en skriftlig meddelelse om godkendelse af projekt nr. 777/94, som Kommissionen havde vedtaget samme dag, og derfor havde selskabet fra den 28. december 1994 påbegyndt indgåelsen af de kontrakter, der var nødvendige for at gennemføre investeringsprojektet.
- 70 Den retspraksis, hvorefter en virksomhed efter reglerne skal sikre sig, at anmeldelsesproceduren for støtteforanstaltninger overholdes, finder efter selskabets opfattelse ikke anvendelse i den foreliggende sag. Kommissionen var blevet underrettet om projekt nr. 777/94, og meddelelsen om afslutning af den administrative procedure, som var underskrevet af et kommissionsmedlem, udløste efter sin art en berettiget forventning.
- 71 Kommissionen havde ikke ret til at vedtage den anfægtede beslutning uden at tage hensyn til, at Preussag i tillid til den adfærd uigenkaldeligt havde standset en produktion på 480 000 tons om året på sin fabrik i Salzgitter og havde foretaget investeringer i valseværket Ilsenburg, der ikke kunne konverteres.
- 72 Principperne om retssikkerhed og beskyttelse af den berettigede forventning har samme vægt som princippet om forvaltningens lovlighed, når der skal foretages en afvejning (Domstolens dom af 21.9.1983, forenede sager 205-215/82, Deutsche Milchkontor m.fl., Sml. s. 2633, præmis 30). I den foreliggende sag har den anfægtede beslutning udelukkende været baseret på et argument vedrørende en frist, og

der har overhovedet ikke været taget hensyn til den pågældende støttes materielle forenelighed med fællesmarkedet. Der findes ingen offentlig interesse i en forandring af de økonomiske konsekvenser, der er blevet udløst i et tilfælde af berettiget forventning.

- 73 Forbundsrepublikken Tyskland har tilføjet, at eftersom anmeldelsesfristen i kodeksen blot er af administrativ art, kunne denne på ingen måde forrykke Preussag's forventning.
- 74 Kommissionen har påpeget, at støttemodtagende virksomheder principielt kun kan have en berettiget forventning om en støtteforanstaltnings forskriftsmæssighed, hvis støtten er blevet ydet under overholdelse af proceduren, hvilket en påpasselig erhvervsdrivende bør være i stand til at forvise sig om. I sig selv burde den betydelige overskridelse af anmeldelsesfristen under kendskab til sagens omstændigheder imidlertid have forhindret, at der opstod en berettiget forventning hos Preussag.
- 75 Hvis Preussag og delstaten Sachsen-Anhalt havde foretaget det fornødne, var de blevet bekendt med afsendelsen af Kommissionens telex SG(94)D/37659 af 21. december 1994, hvori det meddeltes, hvilke støtteforanstaltninger Kommissionen ikke havde indvendinger imod, herunder projekt nr. 308/94, og hvoraf det fremgik, at proceduren til undersøgelse af projekt nr. 777/94 stadig verserede. Desuden udgjorde skrivelsen af 21. december 1994, undertegnet af Bangemann, ikke nogen fase af proceduren til undersøgelse af støtteforanstaltninger.
- 76 Gennemførelsen af de påtænkte investeringer, hvis faktiske udførelse allerede fra den 28. december 1994 Kommissionen bestrider, kunne under alle omstændigheder ikke ændre retstillingen, da Preussag ikke ville have behov for at handle således, hvis selskabet havde været i god tro.

— Rettens bemærkninger

- 77 Det skal påpeges, at ifølge fast retspraksis kan der hos virksomheder, som modtager statsstøtte, ikke bestå en berettiget forventning om, at støtten er lovlig, medmindre den er blevet ydet under iagttagelse af proceduren, hvilket en påpasselig erhvervsdrivende må være i stand til at forvisse sig om (Domstolens dom af 20.9.1990, sag C-5/89, Kommissionen mod Tyskland, Sml. I, s. 3437, præmis 14).
- 78 Desuden kan en privat kun påberåbe sig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning i forbindelse med begrundede forventninger, som en institution har givet anledning til (Rettens dom af 15.12.1994, sag T-489/93, Unifruit Hellas mod Kommissionen, Sml. II, s. 1201, præmis 51).
- 79 Ved skrivelse af 1. december 1994 opfordrede Kommissionen den tyske regering til at trække anmeldelsen af projekt nr. 777/94 tilbage, da den ganske særlige forsinkelse med denne anmeldelse var til hinder for, at der kunne vedtages en beslutning om projektets forenelighed inden udløbet af fristen pr. 31. december 1994 som fastsat i artikel 5 i kodeksen, der var bindende i alle enkeltheder i medfør af traktatens artikel 14, stk. 2. Det er endvidere ubestridt, at Kommissionens tjenestegrene meddeler Kommissionens beslutninger om godkendelse af statsstøtte til den pågældende medlemsstat. Således underrettede Kommissionen ved ovennævnte telex SG(94)D/37659 af 21. december 1994 officielt de tyske myndigheder om, at den havde besluttet ikke at rejse indsigelser mod 26 projekter, der var opregnet og klart udskilt ved deres sagsnummer, hvoriblandt projekt nr. 777/94 ikke fandtes. Endelig fremgår det af sagens faktiske omstændigheder, at Kommissionen den 21. december 1994 endnu ikke havde bedt om udtalelser om dette projekt fra medlemsstaterne i henhold til kodeksens artikel 6, stk. 3.
- 80 Det følger heraf, at de tyske myndigheder, der var Kommissionens eneste institutionelle forhandlingspartner, nødvendigvis måtte være bekendt med, at Kommissionen ikke havde godkendt projekt nr. 777/94. Det samme gælder for Preussag, der så meget mere hos disse myndigheder burde have forvisset sig om, hvorvidt projektet var blevet godkendt, da selskabet var bekendt med Kommissionens negative holdning til projektet.

- 81 Svaret af 21. december 1994 — i form af skrivelsen undertegnet af Bangemann — der blev givet på Preussag's anmodning om indgriben af 7. december s.å., havde under disse omstændigheder ikke en sådan karakter, at sagsøgeren blev forsikret om, at Kommissionen havde ændret holdning.
- 82 Herudover var skrivelsen et svar på en anmodning fra Preussag om uofficiel indgriben, der blev fremsat parallelt med den i kodeksen fastlagte undersøgelsesprocedure.
- 83 Det følger heraf, at Preussag ikke gyldigt kan påberåbe sig, at denne skrivelse skabte en berettiget forventning hos selskabet om godkendelse af den omtvistede støtte.
- 84 Derfor kan Preussag således ikke med retsvirkning kritisere Kommissionen for ikke at have afvejet de ufravigelige hensyn til såvel principperne om retssikkerhed og beskyttelse af den berettigede forventning som princippet om forvaltningens lovlighed.
- 85 Af det ovenstående følger, at dette anbringende må forkastes.

Det sjette anbringende om tilsidsættelse af artikel 6, stk. 5, idet Kommissionens tavshed bør ses som en godkendelse

— Parternes argumenter

- 86 Preussag har bemærket, at projekt nr. 777/94 lovligt kunne iværksættes, da der var forløbet mere end tre måneder mellem anmeldelsen og den 10. marts 1995, på hvilket tidspunkt Kommissionen underrettede forbundsregeringen om indledningen af undersøgelsesproceduren i henhold til kodeksens artikel 6, stk. 4. Den tyske

regering havde ikke pligt til på forhånd at underrette Kommissionen om sin hensigt om at iværksætte det pågældende støtteprojekt, eftersom Kommissionen selv direkte havde givet Preussag meddelelse om godkendelse af støtten i form af skrivelsen af 21. december 1994.

- 87 Kommissionen har heroverfor anført, at den ikke blev underrettet om iværksættelsen af støtten, og at støtten blev ydet fra begyndelsen af måneden efter den måned, hvor anmeldelsen fandt sted.

— Rettens bemærkninger

- 88 Det er ubestridt, at den omtvistede støtte blev iværksat allerede inden udløbet af tremånedersfristen regnet fra anmeldelsen af projektet, der er fastsat i kodeksens artikel 6, stk. 5, andet punktum.

- 89 Desuden har den tyske regering undladt på forhånd at underrette Kommissionen om sin hensigt om at iværksætte projekt nr. 777/94 i strid med kravet i kodeksens artikel 6, stk. 5, første punktum, selv om den — som det fremgår af gennemgangen af det forudgående anbringende — ikke havde anledning til at anse sig for fritaget for sådanne formaliteter.

- 90 Under disse omstændigheder må anbringendet forkastes.

Det syvende anbringende om tilsidesættelse af begrundelsespligten

- 91 Efter Preussag's opfattelse indeholder den anfægtede beslutning ingen begrundelse for, at Kommissionen udelukkende baserede sig på en påstået overskridelse af anmeldelsesfristen for at fremsætte kravet om tilbagebetaling, at den anså sig for efter den 31. december 1994 at være inkompetent til at fastslå, at støtten var forenelig med fællesmarkedet, og at den ikke ville anerkende Preussag's berettigede forventning om godkendelse af den omtvistede støtte.
- 92 Kommissionen har hertil anført, at den anfægtede beslutning var blevet behørigt begrundet i kraft af kodeksens begrænsede tidsmæssige gyldighed, og at den manglende berettigede forventning var blevet behandlet fuldstændigt åbent.
- 93 Som gennemgangen af de forudgående anbringender har vist, må Retten fastslå, at den anfægtede beslutnings begrundelse i overensstemmelse med traktatens artikel 15, stk. 1, klart og utvetydigt viser Kommissionens ræsonnement. For det første kunne sagsøgeren således gøre sig bekendt med baggrunden for den truffne foranstaltning med henblik på at kunne varetage sine interesser og afgøre, om den anfægtede beslutning er lovlig, og for det andet har Retten hermed fået mulighed for at udøve sin kontrol i den henseende (Domstolens dom af 15.5.1997, sag C-278/95 P, Siemens mod Kommissionen, Sml. I, s. 2507, præmis 17, og Rettens dom af 12.12.1996, sag T-358/94, Air France mod Kommissionen, Sml. II, s. 2109, præmis 161).
- 94 Dette anbringende kan således ikke tages til følge.

95 Sagsøgte bør herefter frifindes for annullationspåstanden i sin helhed.

Påstanden vedrørende fremlæggelse af dokumenter

96 Henset til det ovenfor anførte i sin helhed har Retten klart kunnet træffe behørig afgørelse i sagen på grundlag af de påstande, anbringender og argumenter, parterne har fremsat under såvel den skriftlige som den mundtlige forhandling, og på grundlag af de akter, parterne har indleveret under sagen.

97 Sagsøgte bør derfor frifindes for påstanden om, for det første, at det tilpligtes Kommissionen i medfør af artikel 23 i EKSF-statutten for Domstolen at fremlægge alle dokumenter, der kan belyse omstændighederne omkring vedtagelsen af den anfægtede beslutning, og om, for det andet, at sagsøgeren gives adgang til indsigt i de dokumenter, der fremlægges.

Sagens omkostninger

98 Ifølge procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgeren har tabt sagen, og da Kommissionen har påstået sagsøgeren dømt til at betale sagens omkostninger, bør sagsøgeren dømmes til i tillæg til sine egne omkostninger at betale Kommissionens omkostninger. I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 4, skal intervenienten i sagen, Forbundsrepublikken Tyskland, bære sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET (Tredje Udvidede Afdeling)

- 1) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber frifindes.
- 2) Sagsøgeren betaler sine egne og Kommissionens omkostninger.
- 3) Forbundsrepublikken Tyskland betaler sine egne omkostninger.

Tiili

Briët

Lenaerts

Potocki

Cooke

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 31. marts 1998.

H. Jung

Justitssekretær

V. Tiili

Præsident